

Justitieutskottets betänkande**1984/85:29****om anslag till polisväsendet, m. m. (prop. 1984/85:100 bil. 4, B, jämte motioner)****ANDRA HUVUDTITELN****Polisväsendet**

1. **Rikspolisstyrelsen.** Regeringen har i proposition 1984/85:100 bilaga 4 (justitiedepartementet) under punkt B 1 (s. 36–39) föreslagit riksdagen att till rikspolisstyrelsen för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 558 468 000 kr.

Motioner

I motion 1984/85:965 av Egon Jacobsson m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om behovet av ökad intagning till polisutbildning.

I motion 1984/85:1240 av Lars Hjertén m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen med avslag på budgetpropositionen i motsvarande del beslutar att 200 polisaspiranter skall antas i grundutbildningen nästa budgetår (yrkande 1).

I motion 1984/85:1244 av Hans Petersson i Röstånga m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att med ändring av regeringens förslag fastställa intagningen av polisaspiranter till 200 platser (yrkande 1).

I motion 1984/85:1652 av Gunilla André m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga,
 – att riksdagen beslutar uttala sig för att 300 polisaspiranter skall antas för budgetåret 1985/86 (yrkande 3),
 – att riksdagen beslutar till anslaget B 1 Rikspolisstyrelsen, förvaltningskostnader, anvisa ett i förhållande till regeringen med 15 milj. kr. förhöjt förslagsanslag (yrkande 4),
 – att riksdagen beslutar hos regeringen begära en utbildningsplan under 1985/86 för dimensionering av polisutbildningen inför den kommande femårsperioden (yrkande 5).

I motion 1984/85:2395 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen till Rikspolisstyrelsen för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 565 468 000 kr. (yrkande 1).

*Utskottet***Inledning**

År 1981 fattade riksdagen beslut om riktlinjer för en reform i fråga om polisens uppgifter, utbildning och organisation m. m. (prop. 1980/81:13, JuU 24, rskr. 210).

Som ett första steg i reformens genomförande lade regeringen i februari 1984 fram en proposition med förslag om ändrad organisation m. m. för myndigheterna inom polisväsendet. Riksdagen godtog i allt väsentligt förslagen (prop. 1983/84:89, JuU 16, rskr. 182). Senare under våren 1984 beslutade riksdagen om en ny rättslig reglering av polisverksamheten i en polislag (prop. 1983/84:111, JuU 27, rskr. 331; SFS 1984:387). I anslutning härill utfärdades också bl. a. en förordning (1984:731) med instruktion för rikspolisstyrelsen.

Beslut om ett andra steg i polisreformens genomförande har nyligen fattats av riksdagen (prop. 1984/85:81, JuU 18, rskr. 164).

Det första steget i polisreformen innebär att rikspolisstyrelsen gavs en ny organisation och nya uppgifter fr. o. m. den 1 oktober 1984. Enligt vad som anges i årets budgetproposition innebär den nya organisationen en minskning av personalen på rikspolisstyrelsen med ganska betydande övergångsproblem. Mot bakgrund härav har rikspolisstyrelsen för budgetåret 1985/86 undantagits från tillämpningen av huvudförslaget. Regeringens förslag innebär att anslaget ökas med ca 17 milj. kr. i förhållande till nuvarande budgetår och kommer att uppgå till 558 468 000 kr. Medel har beräknats för två tjänster som forskare i ämnet polisforskning vid polishögskolan samt till en administrativ tjänst. Vidare har medel beräknats för en tjänst som revisor samt för en administrativ tjänst för att förstärka rikskriminalen inom rikspolisstyrelsen i kampen mot den ekonomiska brottsligheten.

Antagning av polisaspiranter

Rikspolisstyrelsen har föreslagit att antalet elever i grundutbildningen fastställs till 460 för nästa och de två därpå följande budgetåren.

Vid budgetbehandlingen förra året gjorde departementschefen bedömningen att antagningen av aspiranter kunde begränsas till 200 för budgetåret 1984/85 och de två därpå följande budgetåren.

Departementschefen anser nu att antagningen av aspiranter bör begränsas till 150. Som skäl för sin ståndpunkt anför han att personalläget förbättrats och att det nu finns ca 1 200 polismän som tjänstgör utöver gällande personaltablå, dvs. som har fullgjort altemneringstjänstgöring men som ännu inte har fått tjänst vid någon polismyndighet.

Departementschefen anför vidare att antalet aspiranter som antagits till grundutbildning under budgetåren 1978/79 – 1984/85 har varierat mellan 800 och 200. Han säger vidare att dessa variationer har inneburit vissa olägenhe-

ter för polisväsendet och anmäler att han har för avsikt att undersöka hur man – samtidigt som man undviker större skillnader mellan åren – på bästa sätt kan anpassa aspirantantagningen till behovet av poliser i samhället.

Departementschefens ställningstagande kritiseras i motionerna 965, 1240, 1244, 1652 och 2395. I dessa hävdas att ytterligare aspiranter bör antas. I motion 1652 efterlyses också en utbildningsplan för dimensionering av polisutbildningen under den kommande femårsperioden. I motionerna anförs olika argument. Det sägs bl. a. att de färdigutbildade poliserna förvisso inte saknar arbetsuppgifter och att den ansträngda personalsituationen inom polisväsendet skulle vara helt ohållbar utan dessa poliser. I en motion tas främst fasta på rikspolisstyrelsens prognoser för avgångar bland polispersonalen under de närmaste åren. Enligt dessa kommer drygt 400 polismän att avgå varje år t. o. m. år 1988. I motionerna pekas också på behovet av kontinuitet vid polishögskolan och det sägs bl. a. att det är av stor betydelse för verksamheten vid polishögskolan att utbildningen kan planläggas för längre tidsperioder än ett år.

När det gäller frågan hur många aspiranter som bör antas till grundutbildningen under nästa budgetår vill utskottet peka på att personalläget inom polisväsendet förbättrats under senare år. Det antal polismän som tjänstgör utöver gällande personaltablå har sedan förra året ökat från ca 1 000 till ca 1 200. Beräkningarna av hur många aspiranter som behövs grundar sig på att personalläget således är gynnsamt för närvarande. Mot denna bakgrund och med hänsyn till det statsfinansiella läget anser utskottet att departementschefens bedömning inte bör frångås. Utskottet avstyrker således bifall till motionsyrkandena som gäller ytterligare aspirantantagning (motion 965, motion 1240, yrkande 1, motion 1244, yrkande 1, motion 1652, yrkandena 3 och 4, och motion 2395, yrkande 1).

När det sedan gäller önskemålet om en plan för den fortsatta dimensioneringen av polisutbildningen vill utskottet peka på att samma fråga har behandlats av utskottet vid två tidigare tillfällen. Vid det första tillfället uttalade utskottet att det var av stor betydelse för organisationen av polishögskolans arbete och därmed också för kvaliteten på den undervisning som där bedrivs att verksamheten kan planläggas för längre tidsperioder än ett år och att elevantagningen sker någorlunda jämnt över åren. Saken hade enligt utskottets mening så stor betydelse för rekryteringsarbetet och polisverksamheten i stort att den borde studeras närmare. Utskottet utgick från att det skulle komma att ske inom ramen för polisberedningens arbete (JuU 1982/83:20 s. 3).

När frågan behandlades andra gången – år 1984 – förklarade sig utskottet vidhålla uppfattningen om betydelsen av att verksamheten vid polishögskolan kan planläggas för längre tidsperioder än ett år och att elevantagningen sker någorlunda jämnt över åren. Utskottet – som noterade att departementschefen i budgetpropositionen bedömt att antalet polisaspiranter kunde begränsas till 200 även under budgetåren 1985/86 och 1986/87 – utgick från att

regeringen skulle komma att behandla den nu aktuella frågan i samband med redovisningen av de frågor som återstår för polisreformens fulla genomförande (JuU 1983/84:22 s. 3).

När frågan nu återkommer vill utskottet framhålla att utskottets tidigare uttalande om planläggning för längre tidsperioder m. m. alltså har aktualitet. Mot bakgrund av vad departementschefen uttalar om sin avsikt att undersöka hur man – samtidigt som man undviker större skillnader mellan åren – på bästa sätt kan anpassa aspirantantagningen till behovet av poliser i samhället anser utskottet dock att riksdagen inte heller nu bör ta något initiativ i frågan. Utskottet, som utgår från att departementschefen redovisar resultatet av undersökningen i nästa års budgetproposition, avstyrker bifall till motion 1652 i nu behandlad del (yrkande 5).

Övrigt

Vad departementschefen anför under detta anslag föranleder – utöver vad som har sagts i det föregående – inget särskilt uttalande från utskottets sida, och utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsberäkning och antagning av polisaspiranter* att riksdagen med avslag på motion 1984/85:965 i denna del, motion 1984/85:1240 i denna del (yrkande 1), motion 1984/85:1244 i denna del (yrkande 1), motion 1984/85:1652 i denna del (yrkandena 3 och 4) och motion 1984/85:2395 i denna del (yrkande 1) med bifall till regeringens förslag till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 558 468 000 kr.,
2. beträffande *utbildningsplan* att riksdagen avslår motion 1984/85:1652 i denna del (yrkande 5).

2. Polisverksamheten rörande brott mot rikets säkerhet m. m. Regeringen har under punkt B 2 (s.40) föreslagit riksdagen att till Polisverksamheten rörande brott mot rikets säkerhet m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 148 503 000 kr.

Motioner

I motion 1984/85:340 av Paul Lestander m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen uttalar att personalkontrollkungörelsen bör ersättas av lag och hemställer hos regeringen om förslag härom,
2. att riksdagen uttalar att andra meningen i 13 § personalkontrollkungörelsen bör utgå under kungörelsens kvarvarande giltighetstid,

3. att riksdagen uttalar att en årlig redovisning till riksdagen av tillämpningen av personalkontroll och RPS/Säk:s register bör ske i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1984/85:454 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning för att analysera främmande maktens industrispionage samt komma med förslag för att motverka denna brottslighet (yrkande 4).

I motion 1984/85:2395 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen till Polisverksamheten rörande brott mot rikets säkerhet m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 150 766 000 kr. (yrkande 2).

Utskottet

Medelsberäkningen

Regeringens anslagsframställning innebär en ökning av anslaget till den polisiära säkerhetstjänsten från 137,1 milj. kr. för innevarande budgetår till 148,5 milj. kr. för budgetåret 1985/86.

I motion 2395 förordas en medelsanvisning i enlighet med rikspolisstyrelsens förslag om 150 766 000 kr., dvs. med ett belopp som är ca 2,2 milj. kr. högre än regeringens förslag.

Utskottet, som i särskild ordning informerat sig om innebörden av regeringens medelsberäkning, tillstyrker bifall till regeringens förslag och avstyrker bifall till motionen.

Industrispionage

I motion 454 påpekas bl. a. att främmande stater är mycket aktiva i Sverige för att från svenska ofta högteknologiska industriföretag tillgodogöra sig forskningsresultat och ny teknik. Denna aktivitet kan enligt motionärerna leda till försämrad konkurrenskraft för industrin och till minskad sysselsättning. De efterlyser därför utredning och förslag för att motverka den brottslighet främmande maktens industrispionage utgör.

Förekomsten av industrispionage har tidigare uppmärksamats av utskottet (se JuU 1975/76:46 s. 14, 1979/80:3 och 1981/82:8 s. 7). I betänkandet JuU 1975/76:46 initierade utskottet en översyn i ämnet. Saken har därefter behandlats av spionbrottsutredningen (Ds Ju 1979:6) och senast av utredningen om skydd för företagshemligheter i betänkandet (SOU 1983:52) Företagshemligheter. I betänkandet redovisas bl. a. en kartläggning av företagsspioneriets omfattning, och utredningen föreslår bl. a. en särskild straffbestämmelse mot företagsspioneri. Efter remissbehandling av betänkandet pågår för närvarande ett omfattande beredningsarbete i saken inom justitiedepartementet. Beredningen, som sker i nära samarbete med företrä-

dare för industrin och rikspolisstyrelsens säkerhetsavdelning, är inriktad på att en lagrådsremiss skall föreligga under nästa riksmöte.

Med hänsyn till det arbete som sålunda pågår saknas anledning för riksdagen att vidta någon åtgärd till följd av motionsyrkandet, och utskottet avstyrker bifall till motionen i här behandlad del.

Personalkontrollkungörelsen

I motion 340 riktas kritik mot personalkontrollkungörelsen (1969:446) från olika synpunkter och framställs önskemål om en årlig redovisning till riksdagen av tillämpningen av den.

Utskottet har under en följd av år ägnat stor uppmärksamhet åt sådana frågor om tillämpningen av personalkontrollkungörelsen, om den författningsmässiga regleringen i fråga om personalkontroll och om det vid rikspolisstyrelsens säkerhetsavdelning förda registret som tas upp i motionen. Utskottet har också nära följt det under senare år pågående översynsarbetet i fråga om personalkontrollkungörelsen, vilket resulterat i en förordning (1983:764) om ändring i personalkontrollkungörelsen som trätt i kraft den 1 oktober 1983. Utskottet vill hänvisa till den redogörelse i ämnet som lämnats i betänkandena JuU 1983/84:22 p. 2 och 1981/82:38 p. 1 och där gjorda hänvisningar. Utskottet inskränker sig härefter till att konstatera att utskottet inte kan dela det synsätt som präglar motionen. Utskottet avstyrker bifall till motionen.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsberäkningen*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:2395 i denna del (yrkande 2) till *Polisverksamheten rörande brott mot rikets säkerhet m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 148 503 000 kr.,

2. beträffande *industrispionage*

att riksdagen avslår motion 1984/85:454 i denna del (yrkande 4),

3. beträffande *personalkontrollkungörelsen*

att riksdagen avslår motion 1984/85:340.

3. Statens kriminaltekniska laboratorium. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 3 (s. 40 och 41) och hemställer

att riksdagen till *Statens kriminaltekniska laboratorium* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 19 676 000 kr.

4. **Lokala polisorganisationen.** Regeringen har under punkt B 4 (s. 41-46) *dels* berett riksdagen tillfälle att ta del av vad chefen för justitiedepartementet har anfört om tunnelbaneövervakningen i Stockholm, *dels* föreslagit riksdagen att till Lokala polisorganisationen för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 4 159 687 000 kr.

Motioner

I motion 1984/85:339 av Margareta Gard (m) yrkas att riksdagen beslutar om ändring av 16 § förundersökningskungörelsen så att ordet "barn" ändras till "ungdom".

I motion 1984/85:489 av Eric Hägelmark (fp) och Kenth Skårvik (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående ny ordning för utredning av anmälningar mot polisen.

I motion 1984/85:965 av Egon Jacobsson m. fl. (s) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om ytterligare polistjänster till Malmö polisdistrikt.

I motion 1984/85:1239 av Sten Andersson i Malmö m. fl. (m) hemställs att riksdagen uttalar att rättssäkerheten kräver att organiserad verksamhet mot brottslighet skall ske genom offentliga myndigheter och offentlig kontroll.

I motion 1984/85:1240 av Lars Hjertén m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omreglering av avdelningstjänster från polis- och kriminalinspektörer till kommissarier (yrkande 2).

I motion 1984/85:1244 av Hans Petersson i Röstånga m. fl. (fp) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående en överföring till polisen av bevakningsuppgifterna i Stockholms tunnelbana (yrkande 2).

I motion 1984/85:1540 av Hans Göran Franck m. fl. (s) hemställs, med hänvisning till vad som anförts i motion 1984/85:1539, att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i den motionen anförts beträffande tillfälliga resursförstärkningar till polisväsendet samt om översyn och omfördelning av resurserna inom polisväsendet.

I motion 1984/85:1651 av Gunilla André (c) hemställs att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om omreglering av avdelningstjänster från polis- och kriminalinspektör till kommissarie.

I motion 1984/85:1652 av Gunilla André m. fl. (c) hemställs, såvitt nu är i fråga,

- att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om våld mot tjänsteman och anhöriga till tjänsteman (yrkande 1),
- att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om kvarterspolisers/områdespolisers arbete (yrkande 2).

I motion 1984/85:2394 av Olof Johansson (c) och Elving Andersson (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om ABAB:s prissättning på olika verksamheter,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att polismyndigheten i Stockholms län genom omfördelning inom given ekonomisk totalram, i enlighet med vad som anges i motionen, får möjligheter att inrätta maximalt 30 polistjänster.

I motion 1984/85:2741 av Göran Ericsson (m) och Knut Billing (m) hemställs, med hänvisning till motion 1984/85:2740, att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag till åtgärder syftande till skärpta straff för langning av alkohol till ungdom.

Utskottet

Inledning

År 1981 fattade riksdagen principbeslut om allmänna riktlinjer för en reform av polisväsendet (prop. 1980/81:13, JuU 24, rskr. 210). Som ett första steg i polisreformens genomförande beslutade riksdagen under våren 1984 om en ändrad organisation m. m. för myndigheterna inom polisväsendet (prop. 1983/84:89, JuU 16, rskr. 182). Senare under våren 1984 beslutade riksdagen om en ny rättslig reglering av polisverksamheten i en polislag (SFS 1984:387). – Genomförandet av det första steget bestämdes till den 1 oktober 1984 (SFS 1984:721 ff).

Riksdagen har nyligen, som ett andra steg i polisreformens genomförande, fattat beslut om polisens arbetsformer på lokal och regional nivå, utbildning och rekrytering (prop. 1984/85:81, JuU 18, rskr. 164). – Det andra steget skall genomföras den 1 juli 1985.

Riksdagens senaste beslut innebär att de lokala och regionala myndigheterna ges ett avgörande inflytande över verksamhetens inriktning och resursfördelningen inom polisväsendet med utgångspunkt i de allmänna riktlinjer för verksamheten och för resursanvändningen som statsmakterna beslutat om. I den nya ordningen kommer det att finnas ett system med basorganisation, som beslutas av regeringen, och i övrigt s. k. fria resurser. Antalet polismanstjänster i varje distrikt skall liksom för närvarande bestämmas av statsmakterna. Fördelningen på enheter av de tjänster som inte ingår i basorganisationen – ca 5/6 av personalen – avgörs genom lokala beslut med utgångspunkt i de riktlinjer för resursanvändningen som stats-

makterna har beslutat. Systemet kompletteras med en ökad frihet för myndigheterna att förfoga över en egen budget inom s. k. medelsramar.

Den nya ordningen med basorganisation och fria resurser förutsätter en delvis ny anslagskonstruktion som syftar till att minska statsmakernas detaljstyrning. I det förslag till budget för polisväsendet som läggs fram i propositionen tillämpas den nya anslagskonstruktionen. Den innebär bl. a. att vissa av de hittillsvarande anslagen har upphört och att däri ingående poster har förts över till andra anslag. Till den nya medelsramen på anslaget till den lokala polisorganisationen har också förts över delar av vissa poster. Slutligen har vissa av de kvarstående anslagen getts nya beteckningar.

Den nya anslagskonstruktionen medför att anvisade medel för innevarande budgetår och rikspolisstyrelsens yrkanden i anslagsframställningen inte alltid kan direkt hänföras till de nya anslagsposterna. Nu föreslagna anslag kan beloppsmässigt inte heller direkt jämföras med anslagen för innevarande budgetår.

Polisreformen innebär att statsmakterna i samband med budgetprocessen bör ta ställning till hur resurserna inom polisväsendet totalt sett skall användas. Statsmakternas prioriteringsbeslut utgör riktlinjer för den resursanvändning och resursfördelning som sedan beslutas av de regionala och lokala polismyndigheterna. – Det nya systemet innebär att frågan om hur stora resurser som skall ägnas åt en viss del av polisens verksamhet, t. ex. narkotikabekämpning, kommer att beslutas av resp. länsstyrelse och lokal polismyndighet med utgångspunkt i den basorganisation och de riktlinjer för resursanvändningen som statsmakterna har fastställt.

Riksdagens prioriteringsbeslut kommer att återspeglas i regleringsbrevet. Den nya ordningen innefattar olika möjligheter för regeringen att styra myndigheterna på grundval av riksdagens principbeslut om resursanvändningen.

I regleringsbrevet kan först och främst göras vissa allmänt hållna uttalanden om hur myndigheterna bör utnyttja de fria resurserna utan att dessa uttalanden innehåller någon närmare precisering av resursanvändningen. I den mån statsmakterna önskar styra användningen av resurserna ytterligare kan detta ske genom att man anger t. ex. procentuella förändringar i fråga om vissa verksamhetsgrenar. En ännu längre gående styrning innebär att det i regleringsbrevet uttryckligen fattas beslut om användning av viss del av de fria resurserna för någon bestämd verksamhet.

Riktlinjer för resursanvändningen

Enligt vad chefen för justitiedepartementet anför i budgetpropositionen bör en naturlig utgångspunkt för myndigheternas prioriteringsbeslut vara de ställningstaganden som regeringen har redovisat i särskilda propositioner till riksdagen under hösten 1984. Regeringen har i dessa presenterat sina förslag rörande bekämpningen av narkotikabrottsligheten och den ekonomiska

brottsligheten (prop. 1984/85:19 och 1984/85:32). Riksdagen har i huvudsak godtagit förslagen rörande narkotikabrottsligheten (JuU 12, rskr. 103). Propositionen om den ekonomiska brottsligheten har utskottet slutbehandlat denna dag (JuU 1984/85:28).

Innebörden av förslagen i de båda nu nämnda propositionerna är att narkotikabrottsligheten resp. den ekonomiska brottsligheten även i fortsättningen bör prioriteras och att detta också bör komma till uttryck vid statsmakternas ställningstaganden till resursanvändningen inom polisväsendet under nästa budgetår.

Polisens insatser på dessa båda områden bör alltså enligt vad departementschefen nu anför om möjligt överstiga den nuvarande nivån. En sådan prioritering bör enligt departementschefen även gälla för bekämpning av olika former av våldsbrottslighet.

Utskottet kan för sin del ansluta sig till departementschefens uppfattning att narkotikabrottsligheten, den ekonomiska brottsligheten och våldsbrottsligheten hör till de områden där polisens insatser måste prioriteras. I sammanhanget vill emellertid utskottet understryka att denna prioritering inte får leda till att man eftersätter kampen mot annan mera traditionell brottslighet som exempelvis bostadsinbrott. För den som drabbas av traditionell brottslighet av detta slag ter sig de direkta skadeverkningarna ofta som allvarliga angrepp på den personliga integriteten. Såsom departementschefen framhåller har de drabbade rätt att kräva att samhället ger dem sitt stöd.

Medelsberäkningen m. m.

Mot bakgrund av den alltjämt allvarliga arbetssituationen i den lokala polisorganisationen har ett reducerat huvudförslag om besparing tillämpats på det anslagsförslag regeringen lagt fram för den lokala polisorganisationen. Totalt föreslås ett anslag av drygt 4 miljarder kronor.

För innevarande budgetår tillfördes polisorganisationen vissa nya tjänster för handläggning av utlänningsärenden. I övrigt skedde en begränsad omfördelning av tjänster till vissa angelägna verksamhetsområden.

I fråga om de prioriterade verksamhetsområdena föreslås för nästa budgetår ett visst tillskott av tjänster för bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten, där det finns ett kvarstående behov av spanings- och utredningsresurser inom polisen. I övrigt föreslås behoven inom andra angelägna områden få bli tillgodosedda inom ramen för systemet med fria resurser.

I enlighet med det anförda beräknas i propositionen medel för 15 polismanstjänster, avsedda för kampen mot den ekonomiska brottsligheten samt för fyra tjänster för revisorer. Vidare beräknas medel för en utökning av den administrativa personalen med 19 tjänster.

För polisens personalbehov vid SAS svävarterminal i Malmö beräknas

medel för tio polismanstjänster samt nio tjänster för pass- och säkerhetskontrollanter.

I motion 1540 begärs att polisen ges resurser för att bättre kunna handha det ökande antalet utlänningsärenden. Enligt motionärerna bör detta ske dels genom en tillfällig ökning av polisens resurser, dels genom omfördelningar av befintliga resurser. I sammanhanget pekas i motionen på de resursförstärkningar som tillförts statens invandrarverk.

Riksdagen beslöt i maj 1984 om ett nytt system för mottagande av asylsökande och flyktingar i Sverige (prop. 1983/84:124, Sfu 27, rskr. 295). Reformen innebär bl. a. ett ökat statligt ansvar för mottagande av asylsökande och överförande av ansvaret för mottagande av flyktingar från arbetsmarknadsstyrelsen till statens invandrarverk den 1 januari 1985. Utlänningar som söker asyl i samband med inresan till Sverige tas normalt emot i en statlig utredningsförläggning. Under vistelsen i denna förläggning utreds asylärendet genom polismyndighetens försorg. Skälen för att genomföra asylutredningarna i anslutning till vistelsen i en utredningsförläggning är bl. a. att handläggningstiderna därigenom kan begränsas. Polisens utredningar i asylärenden bör i princip kunna genomföras inom fyra veckor (se prop. 1984/85:25 s. 5).

Antalet utlänningar som kommit till Sverige på egen hand och sökt asyl här i landet uppgick år 1983 till ca 2 600, vilket är obetydligt färre än året före. År 1984 ökade antalet asylsökande dramatiskt och uppgick till drygt 9 000. – Enligt vad utskottet erfarit har antalet asylsökande som varit utan pass vid ankomsten till Sverige också ökat kraftigt år 1984 i jämförelse med år 1983.

I budgetpropositionen (bil. 12; arbetsmarknadsdepartementet) erinras om att stora ansträngningar har gjorts för att komma till rätta med de problem som de långa handläggningstiderna i utlänningsärendena har utgjort. Inom invandrarverket har en rad rationaliseringsåtgärder vidtagits. Under de senaste fyra budgetåren har verket vidare beviljats en temporär förstärkning med medel motsvarande tre årsarbetskrafter för handläggning av tillståndsärenden. Under innevarande budgetår har verket också, på tilläggsbudget, beviljats en tillfällig förstärkning med 1 milj. kr. för handläggning av tillståndsärenden. – I den nyss nämnda bilagan till budgetpropositionen anför föredragande statsrådet att ökningen av antalet asylsökande under år 1984 kan innebära att antalet ärenden också under det närmaste året kommer att överstiga vad som har varit normalt tidigare under 1980-talet. Bl. a. mot den bakgrunden har vid medelsberäkningen huvudförslaget om besparing inte tillämpats på de delar av invandrarverket som har befattning med tillståndsärenden. Vidare föreslås att den temporära förstärkning med tre tjänster som verket disponerat under de fyra senaste budgetåren skall permanentas. Föredragande statsrådet erinrar i sammanhanget också om att det i budgetpropositionen (bil. 5; utrikesdepartementet) föreslås vissa förstärkningar av utrikesförvaltningens resurser för handläggning av utlän-

ningsärenden vid utlandsmyndigheterna.

Socialförsäkringsutskottet har godtagit regeringens förslag till medelsberäkning beträffande invandrarverket (SfU 1984/85:17).

När det gäller polisens resurser för handhavande av utlänningsärenden skall först nämnas att det vid 13 polismyndigheter finns en särskild enhet – avdelning, sektion eller rotel – inrättad för handläggning av utlänningsärenden. Vid polismyndigheten i Stockholm finns förutom en utlänningsrotel även en enhet för bl. a. utlänningsärenden vid Arlanda vaktdistrikt. – Sedan polisen under innevarande budgetår, på tilläggsbudget, tillförts fem nya polismanstjänster för handläggning av utlänningsärenden uppgår antalet sådana tjänster på tablå vid myndigheter med särskilda utlänningsenheter till 222. Av dessa torde inemot hälften syssla med utredningsverksamhet och återstoden med gränskontroll och inre utlänningskontroll.

Vid bedömningen av motionsyrkandet vill utskottet till att börja med framhålla att det är angeläget att handläggningstiderna i utlänningsärenden kan hållas så korta som möjligt. Långa handläggningstider innebär inte bara svåra påfrestningar för dem som söker asyl utan också betydande kostnader för det allmänna.

Mot denna bakgrund är det viktigt att de myndigheter som tar befattning med asylärenden har tillräckliga resurser till förfogande och att det råder en någorlunda balans mellan de olika myndigheternas möjligheter att handlägga ärendena.

När det gäller polisens befattning med asylansökningarna anser utskottet att ett riktmärke, såsom angetts i proposition 1984/85:25, bör vara att en utredning av polisen bör kunna genomföras inom fyra veckor. Den nyligen genomförda reformen rörande mottagande av asylsökande avses leda till att polisens utredningar kan genomföras snabbare och bättre. Det kan emellertid inte uteslutas att det också kan behövas förstärkningar på personalsidan vid vissa berörda polismyndigheter. Att besluta om åtgärder av sådant slag ankommer i första hand på de regionala och lokala polismyndigheterna inom ramen för systemet med fria resurser. I detta hänseende bör riksdagen inte göra något särskilt uttalande.

Det anförda innebär att utskottet inte ställer sig bakom motionsönskemålet såvitt det gäller en tillfällig ökning av polisens resurser. Utskottet utgår emellertid från att regeringen, liksom hittills, noga följer utvecklingen när det gäller polisens möjligheter att tillräckligt snabbt genomföra asylutredningar och vidta de åtgärder som läget kan visa sig påkalla. Ytterst får det ankomma på regeringen att överväga att på tilläggsbudget föreslå den eventuella medelsförstärkning som kan behövas.

Med dessa uttalanden avstyrker utskottet bifall till motion 1540.

Utskottet godtar regeringens förslag till medelsberäkning under förevärande punkt.

Polismanstjänster i Malmö

I motion 965 anføres att antalet brottsanmälningar har ökat kraftigt i Malmö polisdistrikt. Mot bakgrund härav anser motionärerna i första hand att flera polisaspiranter bör antas. Om det förslaget inte vinner bifall anser motionärerna att riksdagen bör uttala att polismyndigheten i Malmö bör tillföras ytterligare tjänster för polismän.

Utskottet har vid sin behandling i det föregående av anslaget till rikspolisstyrelsen avstyrkt bifall till yrkandet om antagning av polisaspiranter. När det gäller frågan om ytterligare tjänster för polismän till Malmö vill utskottet hänvisa till vad som i inledningen till denna punkt har anförts om polisreformen och om resursfördelningen m. m. inom polisväsendet. Som framgår av vad som där sagts bygger den nya ordningen på att det är regeringen och de lokala och regionala polismyndigheterna som beslutar i frågor av det slag som motionärerna aktualiserar.

Utskottet, som är medvetet om att höga anspråk på senare tid ställts på polisverksamheten i sydvästra Skåne, utgår från att regeringen för sin del i samband med utfärdande av regleringsbrev för polisväsendet gör de överväganden som situationen i Malmö kan ge anledning till. Med tanke på syftet bakom polisreformen bör riksdagen inte göra något särskilt uttalande. Utskottet avstyrker bifall till motion 965 i nu behandlad del.

Tunnelbaneövervakningen i Stockholm

I propositionen bereder regeringen riksdagen tillfälle att ta del av vad chefen för justitiedepartementet anför om tunnelbaneövervakningen i Stockholm. Frågan tas också upp i motionerna 1244 och 2394.

Vissa polisiära bevakningsuppgifter i tunnelbanan i Stockholm utförs av ordningsvakter från ABAB, Allmänna bevakningsaktiebolaget. Första gången regeringen beslutade att detta fick ske var år 1973. Då var antalet obesatta polismanstjänster i Stockholmsområdet mycket stort och avsikten med beslutet var att polisen skulle avlastas vissa delar av den mera rutinbetonade tunnelbanebevakningen. Bakgrunden till beslutet var också att det rådde svåra ordningsstörningar i tunnelbanan. Bevakningsuppgifterna avser området vid tunnelbanespärrarna.

Därefter har regeringen årligen fattat nya beslut i ämnet. ABAB får ersättning av medel som anslagits på polisväsendets budget. För närvarande får högst 80 ordningsvakter från ABAB anlitas samtidigt. Ersättningen uppgår till drygt 42 milj. kr.

En utredning har studerat behovet och effekterna av att använda ordningsvakter för bevakning i tunnelbanan. Den har redovisat sitt uppdrag i betänkandet (Ds Ju 1983:4) Ordningshållningen i Stockholms tunnelbana. Enligt utredningen är den nuvarande avvägningen mellan insatser av polismän och ordningsvakter lämplig. Mot bakgrund härav, och med hänsyn

till vissa överväganden om kostnaderna för en avveckling av ABAB:s insatser, har utredningen stannat för att inte föreslå några grundläggande förändringar i den nuvarande ordningen. Betänkandet har remissbehandlats.

Departementschefen anser att det inte är möjligt att nu ersätta ordningsvakter från ABAB med polispersonal. Han säger vidare att det bör vara en strävan att på sikt avveckla den bevakning som sker genom ABAB till förmån för bevakning genom polisens försorg. Någon analys av vilka ekonomiska konsekvenser en avveckling kan få redovisas inte i propositionen.

I motion 1244 begärs att avtalet med ABAB avvecklas omedelbart; enligt motionärerna bör polisen senast budgetåret 1986/87 ha övertagit de bevakningsuppgifter som ABAB utför i dag.

I motionen anförts att tillgången på polismän i Stockholm för närvarande är mycket god och att det därför är naturligt att återgå till en ordning där det är polisen som ensam svarar för ordningshållningen inom tunnelbanan. Motionärerna anför också att det endast är i undantagsfall som polisiära uppgifter bör överlåtas på vaktbolag. Slutligen hävdar motionären att det skulle innebära en besparing för staten att avveckla ABAB:s engagemang.

Utskottet vill, i linje med vad departementschefen och motionärerna anför, framhålla att bevakning och ordningshållning inom områden som fortlöpande frekventeras av allmänheten i princip skall ske genom polisens försorg och endast undantagsvis ombesörjas genom ordningsvakter. Redan principiella skäl talar således enligt utskottets mening med styrka för att polisen övertar de uppgifter som nu sköts av ordningsvakter. Härtill kommer som departementschefen anför att det tidigare bekymmersamma vakansläget vid polismyndigheten i Stockholm nu har ersatts av ett läge där det råder ett visst överskott på polispersonal och att således ett av de grundläggande skälen för den diskuterade ordningen nu har försvunnit. Vad som nu har sagts leder utskottet till den uppfattningen att polisen i princip bör ta över all polisiär bevakning i tunnelbanan. Utskottet kan dock inte dela motionärens uppfattning att detta kan ske omedelbart. Utskottet anser i stället att strävan bör vara att på sikt få till stånd en ändrad ordning. Utskottet vill framhålla att den avveckling av ABAB:s insatser som utskottet förordar givetvis inte får gå ut över den allmänna ordningen och säkerheten i tunnelbanan.

Motion 1244 i nu behandlad del bör således lämnas utan bifall.

I motion 2394 kritiserar ABAB:s prissättning. Motionärerna vill att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad de anför i detta avseende. Motionen innehåller också ett förslag om att vissa medel skall tillföras polisen i stället för ABAB. Förslaget går ut på att ABAB för bevakning av tunnelbanan och ambassader m. m. skall få ersättning endast med ett belopp som nominellt svarar mot det belopp som ställdes till företagets förfogande för budgetåret 1984/85. På det sättet skulle enligt

motionärerna ett belopp i storleksordningen 7–8 milj. kr. kunna omfördelas och ställas till polismyndighetens förfogande och därigenom skulle ca 30 nya tjänster för polismän kunna inrättas.

I motionen åberopas en utredning som utförts av statens pris- och kartellnämnd, SPK (Bevakningstjänster. Struktur, pris- och konkurrensförhållanden. SPK:s utredningsserie 1985:1). Utredningen har utförts på begäran av näringsfrihetsombudsmannen (NO) och gäller pris- och konkurrensförhållanden inom bevakningsbranschen.

Följande uppgifter hämtas från utredningen. ABAB-koncernen består av två företag, moderbolaget ABAB och dotterbolaget Svenska Vakt AB. ABAB:s verksamhet är inriktad på totalförsvarssektorn, polisiära sektorn och andra kvalificerade objekt samt värdetransportområdet. Den polisiära och den militära sektorn är monopolskyddade. Även den civila sektorn består till viss del av monopolskyddad bevakning. Den polisiära sektorn har endast två kunder, nämligen rikspolisstyrelsen och polismyndigheten i Stockholm. Svenska Vakt är enbart inriktad på konkurrenssektorn. – Den totala omsättningen för ABAB-koncernen var år 1983 301,9 milj. kr. För den polisiära sektorn var omsättningen 84,7 milj. kr. Den genomsnittliga vinstmarginalen för koncernen var ca 3,6 %. För den polisiära sektorn var vinstmarginalen ca 16,3 % och för den militära drygt 9 %. Svenska Vakt redovisade en förlustmarginal på 6,9 %. Den polisiära sektorn skulle ha kunnat redovisa samma vinstmarginal som genomsnittet för koncernen om prisnivån inom den sektorn varit i genomsnitt 13,3 % lägre. För att Svenska Vakt på egen hand skulle ha kunnat redovisa ett nollresultat hade Svenska Vakt behövt tillämpa i genomsnitt ca 6,9 % högre prisnivå. För att uppnå ABAB-koncernens totalresultat på 3,6 % vinstmarginal skulle Svenska Vakt behövt tillämpa i genomsnitt ca 10,7 % högre prisnivå. – ABAB:s anställda har tjänstemannaavtal, vilket gör att ABAB:s lönekostnader ligger högre än i branschen i övrigt. – ABAB har inte bestridit att en viss subventionering sker av dotterbolaget Svenska Vakt.

Motionärerna menar att det inte är rimligt att den monopoliserade verksamheten subventionerar ABAB:s civila verksamhet. Vidare anser de att kostnaderna för ABAB:s polisiära verksamhet i Stockholmsområdet inte bör ge utrymme för större vinst än den civila verksamheten. Det är denna bedömning som ligger till grund för förslaget att ge ABAB en lägre ersättning och att därigenom skapa utrymme för att inrätta nya polistjänster.

Utskottet har inhämtat att NO avser att ta kontakt med ABAB med anledning av uppgifterna i rapporten. Saken är sålunda uppmärksammas av behörig myndighet. Med hänsyn härtill, och då utskottet anser sig kunna utgå från att regeringen följer frågan och gör de överväganden som kan vara påkallade, avstyrker utskottet bifall till motion 2394.

Förändring av vissa polistjänster

I motion 1240 och motion 1651 förespråkas att de tjänster för avdelningschef som i vissa mindre polisdistrikt är inrättade som polis- resp. kriminalinspektörstjänster omvandlas till kommissariatstjänster.

Det spörsmål som tas upp i motionerna har för två år sedan varit föremål för utskottets behandling med anledning av ett motionsyrkande. I fråga om bakgrunden till saken hänvisar därför utskottet till den alltjämt aktuella beskrivning som finns i betänkandet JuU 1982/83:20 s. 22-24. Här skall endast nämnas följande.

Polismyndigheterna i landets 118 polisdistrikt är organisatoriskt så indelade att det finns en ordningsavdelning och en kriminalavdelning vid varje polismyndighet. Vid ordningsavdelningarna fullgörs allmän övervakning, utryckningsverksamhet, trafikövervakning samt i vissa fall utredningsverksamhet. Kriminalavdelningarnas huvudsakliga uppgifter är att uppdaga och utreda brott. Samtliga kriminalavdelningar är indelade i rotlar, vilkas antal varierar beroende på bl. a. distriktets storlek.

Som chef för ordningsavdelningen vid de allra flesta polismyndigheter tjänstgör en polisman med kommissaries tjänsteställning. Vid ett fåtal (10) mindre polismyndigheter uppehålls tjänsten som chef för avdelningen av en polisinspektör.

Både administrativa och operativa arbetsuppgifter handhas av chefen för en ordningsavdelning. Vid myndigheter som saknar polisintendent är chefen för ordningsavdelningen dessutom ställföreträdare för polischefen. Någon principiell skillnad på arbetsuppgifterna vid en mindre och en större polismyndighet föreligger inte. Däremot föreligger enligt polisförordningen (1984:730) vissa skillnader i fråga om beslutsbefogenheterna mellan en avdelningschef som är poliskommissarie och en som är polisinspektör.

Även vid kriminalavdelningarna uppehålls tjänsten som chef vid nästan alla polismyndigheter av en polisman med kommissaries tjänsteställning. Endast vid ett mindre antal (11) små myndigheter är chefen kriminalinspektör.

Enligt gällande anvisningar om fördelningen av arbetsuppgifter inom kriminalavdelning (FAP-127-2) ansvarar chefen för kriminalavdelningen närmast under polischef och polisintendent för kriminalpolisverksamheten inom polismyndigheten. Beträffande en avdelningschefs befogenheter föreligger vissa skillnader beroende på bl. a. om denne är kriminalkommissarie eller kriminalinspektör.

Det kan här tilläggas att en inspektör som uppehåller tjänst som avdelningschef har genomgått kommissarieutbildning och i lönehänseende har samma förmåner som den kommissarie som är avdelningschef vid en mindre polismyndighet. Frågan huruvida en avdelningschef är kommissarie eller inspektör tillmäts viss betydelse i tjänstetillsättningsärenden inom polisväsendet.

Rikspolisstyrelsen har i sin anslagsframställning för nästa budgetår föresla-

git att de tjänster för avdelningschefer som för närvarande är inspektörstjänster omvandlas till kommissariatstjänster. – Regeringens behandling av rikspolisstyrelsens framställning torde ske i samband med att regleringsbrev för polisväsendet utfärdas.

Som nyss sagts behandlade utskottet för två år sedan en motion med ett yrkande liknande det som nu förs fram i de båda här aktuella motionerna. I sitt av riksdagen godkända betänkande avstyrkte utskottet bifall till motionen. Utskottet uttalade emellertid härvid att utskottet utgick från att de skäl som föreligger för en ändring i det aktuella hänseendet skulle beaktas i vederbörlig ordning (JuU 1982/83:20 s. 24, rskr. 190).

När saken nu återkommer vill utskottet, på samma sätt som skedde förra gången, framhålla att organisatoriska skäl onekligen talar för att tjänst för avdelningschef även vid de minsta polismyndigheterna uppehålls av en polisman med kommissaries tjänsteställning. Det kan, såsom utskottet tidigare anförde, för övrigt ifrågasättas huruvida den skillnad i fråga om tjänsteställning och befogenheter som råder mellan avdelningschefer vid de minsta myndigheterna och dem vid större myndigheter är motiverad med hänsyn till de arbetsuppgifter och kvalifikationskrav som föreligger.

Enligt utskottets mening får de skäl som sålunda alltjämt föreligger för en ändring i det berörda hänseendet anses ha fått ökad aktualitet till följd av polisreformen. Utskottet utgår från att regeringen beaktar även detta vid ställningstagande till rikspolisstyrelsens framställning i saken. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna behövs därför inte.

Med dessa uttalanden avstyrker riksdagen bifall till motion 1240 i nu behandlad del och till motion 1651.

Kvarterspoliser

I motion 1652 förespråkas en ökad satsning på kvarterspolisverksamheten.

Syftet med kvarterspolisverksamheten är att på sikt nedbringa brottsligheten eller att åtminstone hindra att den ökar. Verksamheten har bl. a. till ändamål att förbättra förhållandet mellan allmänheten och polisen. Utskottet har vid flera tillfällen uttalat sig för att verksamheten bör byggas ut (se JuU 1982/83:20 s. 11 och där angivna betänkanden).

För närvarande finns kvarterspoliser vid 67 polismyndigheter. Sammanlagt finns det nästan 400 kvarterspolistjänster. Vid bl. a. polismyndigheten i Stockholm bedrivs s. k. områdespolisverksamhet, som påminner om kvarterspolisverksamheten.

Enligt utskottets mening är kvarterspolisverksamheten mycket värdefull både från brottsförebyggande synpunkt och för tillgodoseende av allmänhetens behov av god kontakt med polisen. Utskottet ställer sig därför i och för sig positivt till önskemålen om en ökad satsning på verksamheten.

Som framgår av vad utskottet har anfört i inledningen till denna punkt är

ett syfte med polisreformen att de lokala polismyndigheterna i flera hänseenden skall ges ett avgörande inflytande över verksamheten vid myndigheten. Enligt utskottets mening är frågor rörande kvarterspolisverksamhet en sak som det i enlighet med polisreformen ankommer på den lokala polismyndigheten att fatta beslut om; den är ju det organ som bäst kan avväga de olika lokala behov och intressen som föreligger.

I konsekvens med vad nu sagts bör – utöver vad som skett i det föregående – inte göras något särskilt uttalande rörande kvarterspolisverksamheten av det slag som begärs i motionen.

Utskottet avstyrker bifall till motion 1652 i nu behandlad del.

Anmälningar mot polismän

I motion 489 tas upp frågan om handläggning av anmälningar mot polismän. Polisberedningen har avlämnat ett förslag i ämnet. Motionärerna anser att regeringen bör förelägga riksdagen en proposition på grundval av förslaget.

År 1975 avlämnades ett betänkande i vilket föreslogs en ny ordning för handläggning av anmälningar mot polispersonal (SOU 1975:20). Förslag i ämnet lades också fram i ett betänkande som avlämnades år 1979 (SOU 1979:71). Förslagen har inte genomförts. År 1981 beslutade regeringen dock om vissa ändringar i utredningsrutinerna. Utskottet, som samma år behandlade frågan med anledning av en motion, uttalade då att det är utomordentligt angeläget att ha en ordning för handläggning av anmälningar mot polismän som innebär att allmänhetens förtroende för polisväsendet upprätthålls samtidigt som kravet på rättssäkerhet och objektivitet tillgodoses. Utskottet ansåg att de förändringar som då var aktuella var ägnade att tillgodose dessa syften. Enligt utskottet kunde det dock vara motiverat att man gick längre på den inslagna vägen, och utskottet ansåg att frågan borde ägnas uppmärksamhet av polisberedningen (JuU 1980/81:33 s. 15 ff).

År 1983 fick 1981 års polisberedning (Ju 1981:02) tilläggsdirektiv (Dir. 1983:68). I dessa uttalade departementschefen bl. a. att frågan, i linje med vad riksdagen uttalat, borde övervägas ytterligare. Målet skulle vara att finna en ordning som utesluter föreställningar hos allmänheten om att utredningsförfarandet påverkas av ovidkommande faktorer.

Polisberedningen redovisade i augusti 1984 uppdraget i delbetänkandet (Ds Ju 1984:10) Anmälningar mot polismän. Betänkandet har remissbehandlats och det övervägs för närvarande inom justitiedepartementet.

När det gäller behandlingen av anmälningar om våld från polisens sida föreslår polisberedningen att polisstyrelsernas förtroendevalda ledamöter ges möjlighet att fortlöpande följa utredningsarbetet. Förslaget innebär vidare att JO bör beredas praktiska möjligheter att dels efterhandsgranska samtliga utredningar som har gjorts med anledning av en anmälan om obefogat våld, dels överta utredningen eller delar av denna i sådana speciella

fall där JO anser det påkallat. Vidare anser polisberedningen att vissa rutiner i samband med upptagningen av anmälningar bör ändras. Således bör anmälningar om våld omedelbart överlämnas till åklagare och förtroendevalda i polisstyrelsen. Polisberedningen föreslår också att det skall inrättas en central disciplinnämnd för polisväsendet.

Av vad som tidigare har sagts framgår att utskottet anser att det är ett viktigt ämne som har tagits upp i motionen. Utskottet vill också framhålla att det är värdefullt att polisberedningen har belyst frågan ingående. Även om utskottet hyser sympati för tankarna bakom motionsönskemålet anser utskottet mot bakgrund av att polisberedningens förslag övervägs inom regeringskansliet att riksdagen inte nu bör ta något initiativ i saken. Utskottet avstyrker således bifall till motion 489.

Våld mot tjänsteman

I motion 1652 anförts att samhället med kraft måste skydda poliser i tjänsteutövning och klart och otvetydigt ta avstånd från övergrepp mot poliser; våldsbrott mot polismän måste enligt motionärerna beivras med kännbara straff. Motionärerna anför vidare att anhöriga till poliser och andra tjänstemän i allt större utsträckning tycks utsättas för hot eller trakasserier, och motionärerna uttalar att sådana angrepp bör betraktas som lika allvarliga som angrepp mot tjänstemannen själv.

Brotten våld mot tjänsteman och hot mot tjänsteman innebär i sina huvudformer att någon med våld eller hot om våld förgriper sig på någon i hans myndighetsutövning eller för att tvinga honom till eller hindra honom från åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd. Straffet är fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, böter eller fängelse i högst sex månader (17 kap. 1 § brottsbalken, BrB).

Brottet misshandel innebär att någon tillfogar annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom i vanmakt eller annat sådant tillstånd. Straffet är fängelse i högst två år eller, vid ringa brott, böter (3 kap. 5 § BrB). Om brottet är grovt döms till fängelse i lägst ett och högst tio år (3 kap. 6 § BrB).

En gärning som är straffbar som våld mot tjänsteman enligt 17 kap. 1 § BrB är i regel straffbar även som misshandel enligt 3 kap. 5 § BrB. Normalt skall i sådana fall endast 17 kap. 1 § BrB, som ju innehåller den strängare straffskalan, tillämpas. Om emellertid brottet innefattar allvarlig misshandel av någon i hans myndighetsutövning bör gärningen bedömas både som grov misshandel enligt 3 kap. 6 § BrB och våld mot tjänsteman enligt 17 kap. 1 § BrB och gemensam påföljd bestämmas för brotten.

Straffbestämmelsen om våld eller hot mot tjänsteman fick i allt väsentligt sin nuvarande utformning genom lagstiftning år 1948. I förarbetena uttalades bl. a. att det särskilda skyddet borde, förutom till dem som fullgör för det allmänna viktiga funktioner, i första hand utsträckas till sådan personal som

har att i förhållande till allmänheten sörja för upprätthållande av ordning och säkerhet. Det uttalades också att såsom försvärande vid straffmätningen borde beaktas bl. a. den omständigheten att den angripne – t. ex. en patrullerande polisman – löper särskild risk för övergrepp från allmänhetens sida.

Brottet förgripelse mot tjänsteman innebär att någon, på annat sätt än som sägs i 17 kap. 1 § BrB, för att tvinga eller hindra någon i hans myndighetsutövning eller för att hämnas för åtgärd i myndighetsutövningen otillbörligen företar eller hotar med en gärning som medför lidande, skada eller annan olägenhet. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, fängelse i högst fyra år (17 kap. 2 § BrB).

Skillnaden mellan å ena sidan brotten våld och hot mot tjänsteman (1 §) och å andra sidan förgripelse mot tjänsteman (2 §) ligger i beskrivningen av den brottsliga handlingen; 2 § avser andra handlingsformer än 1 §. Som ett exempel på förgripelse mot tjänsteman kan nämnas skadegörelse på tjänstemannens egendom som hämnd för en myndighetsåtgärd. En annan form av brottet kan vara sådana handlingar som motionärerna nämner, exempelvis våld på tjänstemannens anhöriga. Om våldet riktas mot tjänstemannen själv kommer, som redan sagts, i stället ansvar enligt 1 § i fråga.

Liksom i fråga om vad som ofta gäller vid bl. a. våld mot tjänsteman händer det att en gärning som är straffbar som förgripelse mot tjänsteman samtidigt innefattar ett annat brott. Så är alltid fallet om gärningen riktar sig mot en annan person, t. ex. vid våld mot en anhörig till tjänstemannen. Förutom förgripelse mot tjänsteman föreligger då genom brottskonkurrens även ett misshandelsbrott.

Vid förarbetena till lagregeln uttalades som exempel på grovt brott att någon genom hot att utsprida förtal eller att utöva repressalier mot anhöriga eller annat utpressningshot söker skaffa sig en orätt dom eller en utnämning.

I mål rörande våld eller hot mot tjänsteman har högsta domstolen upprepade gånger uttalat att allmänpreventiva skäl väger särskilt tungt vid påföljdsvalet. I en dom som meddelats den 14 december 1984 anförde högsta domstolen att när det gäller att beivra våld mot polisman eller ordningsvakt i myndighetsutövning hänsynen till allmän laglydnad gör sig starkt gällande. Icke frihetsberövande påföljd för sådant brott bör därför – fränsett ringa fall – enligt högsta domstolen i regel ifrågakomma endast när den brottsliges personliga förhållanden talar för det med särskild styrka.

I syfte att bidra till att samhällsskyddets krav tillräckligt beaktades i mål angående våld mot polis och för att främja jämnhet i rättstillämpningen utfärdade riksåklagaren år 1967 vissa föreskrifter för åklagarna i sådana mål (riksåklagarens cirkulär C 28). Sedan riksåklagaren funnit att rättstillämpningen på området hade utvecklats och stabiliserats så att särskild tillsyn inte längre var erforderlig upphävdes cirkuläret år 1979. En undersökning av straffmätningen i mål angående våld mot tjänsteman har därefter utförts av hovrättsrådet Gunnar Grönvall (rapporten Ds Ju 1980:9 Straffmätning).

Han har därefter på riksåklagarens uppdrag i en särskild promemoria sammanfattat resultatet av undersökningen och sina egna slutsatser därav. Han anförde där bl. a. att enligt undersökningen frihetsstraffen för våld mot tjänsteman i varje fall inte varit strängare än motsvarande straff för "normalbrottet" misshandel. Vad som framkommit gav riksåklagaren anledning att år 1982 understryka det angelägna i att straffmätningen i mål angående våld mot tjänsteman ägnas särskild uppmärksamhet både i åklagarnas löpande arbete och vid statsåklagarnas tillsyn över åklagarnas verksamhet. Detsamma gäller behovet av fullföljd av talan i påföljdsdelen i sådana mål.

Med anledning av motioner som utskottet låtit remissbehandla hade utskottet frågan om våld mot tjänsteman uppe i november 1984. Remissinstanserna ansåg över lag att den lagstiftning som finns på området är lämpligt utformad. De flesta remissinstanserna ansåg också att rättstillämpningen i stort sett var nöjaktig och att ingen åtgärd från riksdagens sida var påkallad. Det yppades emellertid också kritik mot domstolarnas påföljdsval och det ifrågasattes från några håll någon form av lagstiftning för att ge tillfälle till motivuttalanden i skärpande riktning.

I sitt betänkande (JuU 1984/85:4) underströk utskottet att motionsspörsmålen om våld mot polisman och om polispersonalens arbetsmiljö gäller en viktig fråga. Utskottet uttalade att det är ett väsentligt samhällsintresse att polisen får skydd och stöd i sitt många gånger utsatta arbete. Att samhället ser speciellt allvarligt på våldshandlingar som riktas mot poliser och andra offentliga befattningshavare framgår, betonade utskottet, av att sådana gärningar getts ett högre straffvärde än motsvarande gärningar som riktar sig mot personer utanför den skyddade personkretsen. Utskottet påpekade också att det av uttalanden vid tillkomsten av lagreglerna om våld och hot mot tjänsteman klart framgår att avsikten varit att bereda personer i utsatt ställning, t. ex. polismän, särskilt skydd mot våldshandlingar. Utskottet framhöll som självklart att den allvarliga syn på detta slags brottslighet som lagstiftningen ger uttryck för alltså är fullt aktuell, och utskottet ansåg sig kunna utgå ifrån att denna inställning omfattas av de rättstillämpande myndigheterna. Det är också av största vikt, uttalade utskottet, att en sådan grundsyn är förhärskande bland allmänheten och dominerar attityderna i samhället i dessa frågor.

Utskottet, som fann det vanskligt att göra några säkra bedömningar av den motionsvägen framförda uppfattningen att rättstillämpningen vid våldsbrott mot tjänstemän kommit att bli allt mildare, anförde dock att vissa tecken kan tyda på sådana förändringar. Utskottet framhöll att bilden emellertid inte är entydig och att inte någon helt aktuell undersökning finns av frågan.

Utskottet, som ansåg det lämpligt att frågorna om straffmätningen i den aktuella typen av mål och förhållandet till misshandelsbrotten blir belysta av fängelsestraffkommittén (Ju 1979:04) i dess arbete, avstyrkte i sitt av riksdagen godkända betänkande bifall till motionerna. Utskottet underströk

emellertid samtidigt vikten av att rättstillämpningen i mål om våldsbrottslighet mot tjänstemän står i samklang med den princip om ett särskilt straffrättsligt skydd som bär upp lagstiftningen.

Vid den behandling av ämnet som utskottet nu företar med anledning av motionsönskemålet vill utskottet först erinra om den syn på brottslighet av denna typ som utskottet gav till känna i november 1984. Vad utskottet då framhöll om vikten av att samhället ser speciellt allvarligt på våldshandlingar som riktas mot poliser m. fl. har, som framgår av det föregående, nyligen understrukits genom högsta domstolens dom i ett mål om sådan brottslighet. Mot bakgrund av vad nu sagts anser utskottet att några åtgärder inte påkallas från riksdagens sida i denna del.

Vad gäller sådana gärningar som riktas mot tjänstemäns anhöriga föreligger, som nyss sagts, ofta två brott. Den straffskala som gäller för brottet förgripelse mot tjänsteman innefattar för grovt brott fängelse upp till fyra år. Lagstiftningen medger att sådana brottsliga beteenden som motionärerna nämner beivras på sätt som ligger i linje med den stränga syn på särskilt skydd för utsatt myndighetsutövning som utskottet uttalat sig för. Utskottet anser med anledning härav att skäl saknas för riksdagen att vidta någon åtgärd i frågan.

Utskottet avstyrker således bifall till motion 1652, såvitt nu är i fråga.

Langning

I motion 2741 begärs att straffen för langning av alkohol till ungdom skärps som ett led i strävandena att nå den alkoholpolitiska målsättningen.

Den huvudsakliga lagregleringen vad gäller hantering av alkoholdrycker m. m. ges i lagen (1977:293) om handel med drycker (LHD). En utförlig redogörelse för lagstiftningen finns i utskottets betänkande JuU 1983/84:3 (se även JuU 1983/84:22 s. 17 ff). Här ges en kort orientering med tyngdpunkten lagd på de regler som är särskilt inriktade på ungdomar.

Det är förbjudet att sälja alkoholdrycker (spritdrycker, vin, starköl och annat öl med högre alkoholhalt än 1,8 viktprocent) om rätt därtill inte föreligger enligt LHD (3 §). Vid detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl får varor inte säljas eller lämnas ut till den som kan antas ej ha fyllt 20 år. Motsvarande gäller vid detaljhandel med öl och vid servering av alkoholdrycker i fråga om den som kan antas ej ha fyllt 18 år. Spritdrycker, vin eller starköl får heller inte överlämnas som gåva eller lån till den som kan antas inte ha fyllt 20 år. Detsamma gäller i fråga om öl beträffande den som kan antas inte ha fyllt 18 år. Från det sagda om gåvor eller lån är undantaget det fall att någon bjuder av en alkoholdryck för förtäring på stället (12 §).

Det centrala brottet i LHD är *olovlig försäljning av alkoholdrycker*. Straffet är böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i högst fyra år (72 §). Det är detta brott som vanligen kallas för langning. Även brottet *olovligt anskaffande av alkoholdrycker* (74 §), med

samma straffskala som det nyss nämnda brottet, kallas ofta för langning.

I ringa fall skall straff inte dömas ut för gärningar enligt bl. a. 72 och 74 §§ LHD. Ringa fall av langning är således straffritt.

Den person, till vilken alkoholdrycker har sålts eller annars har anskaffats för personligt bruk, är fri från medverkansansvar (78 § tredje stycket sista meningen). Det vanligaste slaget av medverkan vid langningsbrott torde bestå i att anstifta det brott som begås av langaren, dvs. den som olovligen säljer eller på annat sätt tillhandahåller alkoholdrycken. Anstiftan till langning av alkoholdrycker för personligt bruk är alltså straffritt.

Bestämmelsen om att ringa fall av bl. a. langning inte skall medföra straff infördes år 1954 när rusdrycksförsäljningslagen (1954:521) kom till. Den överfördes år 1977 till dess efterföljare, LHD. Som motiv för att skapa detta undantag från kriminaliseringen av olovlig försäljning av rusdrycker framhöll departementschefen i propositionen till rusdrycksförsäljningslagen att många fall av överlåtelser inte står nämnvärt i strid med de intressen som uppbärs av försäljningslagstiftningen och att en ovillkorlig bestämmelse om straff i sådana fall skulle kunna te sig stötande (prop. 1954:151 s. 613). Någon gensaga häremot förekom ej vid riksdagsbehandlingen (SäU 1954:1 s. 195, rskr. 310).

I ett lagstiftningsärende år 1981 berördes bestämmelserna om straffrihet för ringa fall av langning i samband med en ändring i 12 § LHD. Då infördes det nyss nämnda förbudet mot att som gåva eller lån överlåta alkoholdrycker till ungdomar, dock med undantag för att bjuda av en sådan dryck på stället. Syftet med bestämmelsen var att förhindra att ungdomar, som inte själva får köpa alkoholdrycker, tillhandahålls sådana genom gåva eller lån. Chefen för socialdepartementet anförde dock att reglerna inte borde gå så långt att den som endast låter den unge smaka av en alkoholdryck drabbas av straffansvar, exempelvis en förälder som vid något tillfälle bjuder sitt underåriga barn på en alkoholdryck. Vad gällde den lagtekniska svårigheten att avgränsa området för en straffsanktionerad regel som förbjuder gåva eller lån men tillåter att man bjuder av drycken uttalade departementschefen att gränsdragningssvårigheterna i praktiken torde kunna undvikas genom att ringa brott blev straffria (prop. 1980/81:179 s. 40). Vid riksdagsbehandlingen framställdes inga erinringar häremot (SkU 1980/81:54, rskr. 330). – Här bör även nämnas att i samma lagstiftningsärende straffmaximum för bl. a. olovlig försäljning av alkoholdrycker höjdes från böter eller fängelse i högst ett år till böter eller fängelse i högst två år samt för grovt brott från fängelse i högst två år till fängelse i högst fyra år. Därvid framhöll departementschefen att syftet med höjningen av straffmaximum för normalbrotten var att markera att man bör se med större allvar på brottsligheten; från alkoholpolitisk synpunkt skulle det vara betänkligt om den uppfattningen skulle bli rådande att olovlig alkoholhantering var ett bagatellartat brott. Vidare borde höjningen leda till, förutom en skärpt tillämpning i domstolarna, även en högre prioritering hos polis- och åklagarmyndigheter (prop. s. 38).

I oktober 1983 behandlade utskottet – med anledning av motioner och efter remissbehandling av dem – frågor om langning. Vad gäller straffrihet för ringa langning avstyrkte de flesta remissinstanserna en ändring av bestämmelsen. I åtskilliga remissyttranden, bl. a. av riksåklagaren och rikspolisstyrelsen, påpekades att redan enligt nuvarande lagstiftning ingripande kan ske mot langning även vid små mängder alkoholdrycker; mängden är endast ett av flera kriterier som vägs in vid bedömningen av om fallet är ringa eller inte.

Utskottet anförde i sitt betänkande (JuU 1983/84:3 s. 18) att straffbestämmelserna mot langning har som sitt viktigaste syfte att möjliggöra ingripanden mot yrkesmässiga langare och mot dem som säljer alkoholdrycker till ungdom. Utskottet framhöll att utskottet ser allvarligt på brottsligheten, framför allt när den riktar sig mot unga människor.

Utskottet uttalade vidare att utskottet fann det påkallat med en straffrihetsregel i fråga om överträdelser som inte ter sig straffvärda; därvid betonades att inte bara uppsåtliga handlingar utan även oaktsamma överträdelser omfattas av LHD. Även vissa gränsdragningsvårigheter borde, påpekade utskottet, kunna undvikas genom tillämpning av en straffrihetsregel (se även prop. 1980/81:179 s. 40). Utskottet uttalade dessutom att straffrihetsregeln föreföll att användas med den försiktighet som var avsedd vid dess tillkomst.

Med anledning av en motion har utskottet härefter ånyo – i mars 1984 – behandlat frågan om langning till ungdomar. I sitt betänkande (JuU 1983/84:22 s. 19) upprepade utskottet att utskottet betraktar den ifrågasvarande brottsligheten som allvarlig, särskilt när den riktar sig mot ungdomar, och att det är en mycket angelägen uppgift att bekämpa den olovliga hanteringen av alkoholdrycker och skapa en alkohollagstiftning som effektivt verkar i denna riktning. Utskottet erinrade om att LHD år 1981 skärpts i flera avseenden, bl. a. i fråga om överlåtelser till ungdomar. Under hänvisning till den nyligen företagna riksdagsbehandlingen av ämnet, därvid riksdagen funnit gällande bestämmelser och tillämpningen av dem tillfredsställande, uttalade utskottet att skäl inte förelåg till annat ställningstagande.

När utskottet nu återigen har frågan om langning aktuell vill utskottet hänvisa till sina nyligen gjorda överväganden i frågan. Utskottet anser att det saknas skäl för riksdagen till annat ställningstagande än senast, och utskottet avstyrker därför bifall till motion 2741.

Förbud för enskilda mot organiserad verksamhet mot brott

I motion 1239 begärs ett riksdagsuttalande om att rättssäkerheten kräver att organiserad verksamhet mot brottslighet skall ske genom offentliga myndigheter och offentlig kontroll. Motionärerna vänder sig mot att enskilda eller grupper av enskilda utför åtgärder i syfte att förhindra eller uppdaga brottslighet. Enligt motionärerna kan det sålunda inte godtas att enskilda

personer i t. ex. ett bostadsområde på grund av bristande polisiära resurser går samman för att bevaka egendom som utsatts för skadegörelse eller att fackliga organisationer kontrollerar ett företags bokföring m. m.

Utskottet vill för sin del till att börja med slå fast att det primärt tillkommer den offentliga makten att svara för att allmän ordning och säkerhet upprätthålls och att bekämpa brottsligheten i samhället. Vid sidan av de myndigheter som traditionellt har uppgifter på området – polis- och åklagarmyndigheterna samt de allmänna domstolarna – har många andra myndigheter tillagts uppgifter som direkt eller indirekt syftar till att bekämpa brottslighet, t. ex. tullen och länsstyrelserna. Genom lagstiftning har också öppnats möjlighet för enskilda att under myndighets kontroll handha vissa uppgifter av polisiär natur eller eljest av brottsförebyggande art; här åsyftas bl. a. ordningsvakter och anställda vid bevakningsföretag (väktare). Här bör också erinras om den funktion i fråga om beivrande av brott som rättegångsordningen av ålder tillerkänner en målsägande.

Även om det nu anförda kan tjäna som utgångspunkt vid bedömningen av motionsspörsmålet bör härvid också erinras om att det inte är främmande för vår rättstradition att enskilda eller grupper av enskilda engagerar sig i uppgiften att förebygga eller förhindra brottslighet. Vad nu sagts gäller inte bara i sådana fall som rör det egna intresseområdet, utan också då det gäller kriminalitet av mer allmän karaktär. Sådana insatser från enskilda är många gånger nödvändiga för att det mödosamma arbetet på att hålla tillbaka brottsligheten skall bli framgångsrikt. Härtill kan erinras om utskottets uttalande i samband med tillkomsten av brottsförebyggande rådet, nämligen att det i kampen mot brottsligheten krävs insatser inte bara av rättsväsendet, utan även av olika sociala myndigheter och organ, arbetsmarknadens företrädare och skolan samt av enskilda, företag och organisationer (JuU 1974:10 s. 3 f). Detta uttalande har alltjämt aktualitet.

Med anledning av motionen vill utskottet dock tillägga att vad som sagts om enskildas engagemang på det brottsförebyggande området givetvis har sina begränsningar. Sådana avarter på området som brukar gå under beteckningen medborgargarden och som vi förskonats från här i landet är inte förenliga med grundsatsen att det primärt tillkommer myndigheterna att bekämpa brottsligheten; det handlar ju här om grupper av enskilda som i organiserade former mer eller mindre handgripligt tar "lagen i egna händer". Även i andra fall kan det finnas anledning att ta avstånd från företeelser som innebär att enskilda eller grupper av enskilda ägnar sig åt sådan verksamhet som syftar till att förhindra eller uppdaga brottslighet och som det måste ankomma på myndighet att utföra. Samtidigt måste det framhållas att enskildas verksamhet på området många gånger kan uppfattas som klart godtagbar och i överensstämmelse med allmän rättsuppfattning; sålunda kan det knappast resas några invändningar mot att enskilda t. ex. ägnar sig åt att – såsom sker – bevaka fridlysta fågelarters häckningsplatser i syfte att uppdaga försök till boplundring. Det kan enligt utskottets mening givetvis inte heller

riktas någon kritik mot att på en arbetsplats de anställda eller deras fackliga företrädare verkar aktivt för att uppdaga eller förhindra t. ex. brott mot arbetsmiljöbestämmelserna; ett förfarande som för övrigt har stöd i lagstiftningen om arbetsmiljön.

Till skillnad från motionärerna anser utskottet det ändamålsenligt att de anställda eller deras fackliga företrädare även i andra avseenden verkar aktivt för att uppdaga kriminalitet som kan ha betydelse för det egna arbetet, t. ex. ekonomisk brottslighet. Lika ändamålsenligt är det för övrigt att näringsidkare vidtar samlade åtgärder för att t. ex. förhindra tillgreppsbrott i verksamheten. Att märka är att i de nu angivna exemplen det inte alls handlar om sådana åtgärder som är förbehållna myndigheterna såsom användning av tvång, verkställande av utredning m. m. utan endast om åtgärder som enligt åsämjande eller eljest inom ramen för rättsordningen får vidtas av enskilda i syfte att uppdaga eller förhindra kriminalitet.

Att närmare ange var gränsen går mellan otillåtet agerande och åtgärder som låter sig förenas med den nyss angivna grundsatsen att det primärt tillkommer myndigheterna att bekämpa brottsligheten är enligt utskottets mening inte ändamålsenligt eller ens möjligt att göra i detta sammanhang. Ett sådant riksdagsuttalande som motionärerna begär skulle uppenbarligen vara alltför långtgående. I sammanhanget kan för övrigt nämnas att hithörande spörsmål studeras av en arbetsgrupp inom brottsförebyggande rådet med särskild inriktning på frågan om gränsdragningen mellan enskildas engagemang och polisens uppgifter. Utskottet avstyrker bifall till motionen.

Förundersökningskungörelsen

I motion 339 begärs en ändring av 16 § förundersökningskungörelsen (1947:948).

Genom en förordning som trädde i kraft den 1 januari 1985 (SFS 1984:957) ändrade regeringen 16 § förundersökningskungörelsen. Paragrafen ingår i ett avsnitt som har rubriken Förhör med barn. I 15 §, som inleder avsnittet, finns bestämmelser om förhör med barn som misstänks för att före 15 års ålder ha begått brott. Samma ämne behandlas i 16 §. I den paragrafen talas också om "förhör i andra fall med barn som inte fyllt 20 år". Det är denna formulering som kritiseras i motionen. Enligt motionären är det inte rimligt att tala om barn under 20 år; ingen som har fyllt 18 år skall betecknas som barn.

Utskottet, som har förståelse för motionärens synpunkter, anser sig kunna utgå från att regeringen i lämpligt sammanhang ändrar förundersökningskungörelsen i nu behandlat avseende. Med detta uttalande avstyrker utskottet bifall till motion 339.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *polisens resurser för handläggning av utlänningsärenden*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1540,
2. beträffande *medelsberäkningen*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Lokala polisorganisationen* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 4 159 687 000 kr.,
3. beträffande *polismanstjänster i Malmö*
att riksdagen avslår motion 1984/85:965 i denna del,
4. beträffande *avveckling av ABAB:s tunnelbaneövervakning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1244 i denna del (yrkande 2),
5. beträffande *ABAB:s prissättning m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2394,
6. beträffande *förändring av vissa polistjänster*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1240 i denna del (yrkande 2) och motion 1984/85:1651,
7. beträffande *kvarterspoliser*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1652 i denna del (yrkande 2),
8. beträffande *anmälningar mot polismän*
att riksdagen avslår motion 1984/85:489,
9. beträffande *våld mot tjänsteman*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1652 i denna del (yrkande 1),
10. beträffande *langning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2741,
11. beträffande *förbud för enskilda mot organiserad verksamhet mot brott*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1239,
12. beträffande *förundersökningskungörelsen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:339.

5. **Utrustning m. m. för polisväsendet.** Regeringen har under punkt B 5 (s. 47–49) föreslagit riksdagen att till Utrustning m. m. för polisväsendet för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 90 767 000 kr.

Motion

I motion 1984/85:415 av Sven Henricsson (vpk) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen har anförts om ökade resurser för polisens övervakning av belastningsbestämmelserna i vägtrafiken.

Utskottet

Under detta anslag redovisas medel för sådan utrustning som bör anskaffas av rikspolisstyrelsen. För utrustning som polismyndigheterna själva får anskaffa beräknas medel under anslaget B 4. Lokala polisorganisationen. I budgetpropositionen föreslås ett anslag av drygt 90,7 milj. kr.

I motion 415 pekas på det problem som överlasterna i vägtrafiken förorsakar bl. a. med avseende på vägslitage. Enligt motionärens uppfattning skulle man genom att förhindra överlaster minska samhällets kostnader för onormalt vägslitage flerfaldigt i jämförelse med övervakningskostnaderna. Mot den bakgrunden begärs i motionen att rikspolisstyrelsen skall få tillräckliga resurser för vågar och övrig utrustning som kan effektivisera övervakningen av att gällande belastningsbestämmelser efterlevs.

Bestämmelser om fordons last, bruttovikt samt axel- och boggietryck finns i vägtrafikkungörelsen (1972:603) m. fl. författningar på vägtrafikens område.

Rikspolisstyrelsen förfogar för närvarande över ca 260 transportabla fordonsvågar. Vågarna är fördelade över landet och placerade vid trafikövervakande enheter. Flertalet vågar, knappt 250, anskaffades under budgetåren 1971/72 och 1972/73.

Vägverket har i sin anslagsframställning för budgetåret 1985/86 anfört bl. a. att det är väsentligt att tillräckliga åtgärder vidtas för att nedbringa de överträdelser av belastningsbestämmelserna, som för närvarande förekommer, och därmed förhindra en ökad förslitning av vägnätet som överlaster ger upphov till. Det är därför enligt vägverket utomordentligt angeläget att polisen ges tillräckliga medel för att anskaffa modern och ändamålsenlig utrustning för detta arbete till varje län. Den förbättrade övervakning som härigenom blir möjlig kommer enligt verkets bedömning att minska kostnaderna för onormalt vägslitage flerfaldigt jämfört med övervakningskostnaderna (se prop. 1984/85:100 bil. 8 s. 22).

Rikspolisstyrelsen har i sin anslagsframställning med hänvisning till att flertalet vågar är förslitna och i behov av utbyte och till vad vägverket anfört begärt 10 milj. kr. för anskaffning av 250 transportabla vågar.

I regeringens budgetförslag beräknas inte medel för anskaffning av vågar, vare sig under förevarande anslag eller under något anslag för vägväsendet.

Utskottet saknar anledning till annan bedömning av saken än den som regeringen har gjort. Utskottet avstyrker därför bifall till motionsyrkandet.

Utskottet godtar regeringens förslag till medelsanvisning under förevarande punkt.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:415 till *Utrustning m. m. för polisväsendet* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 90 767 000 kr.

6. **Underhåll och drift av motorfordon m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 6 (s. 50) och hemställer

att riksdagen till *Underhåll och drift av motorfordon m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 105 442 000 kr.

7. **Gemensam kontorsdrift m. m. inom kvarteret Kronoberg.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 7 (s. 50–52) och hemställer

att riksdagen till *Gemensam kontorsdrift m. m. inom kvarteret Kronoberg* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

8. **Diverse utgifter.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 8 (s. 52) och hemställer

att riksdagen till *Diverse utgifter* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 4 321 000 kr.

9. **Byggnadsarbeten för polisväsendet.** Regeringen har under punkt B 9 (s. 52–55) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten för polisväsendet inom de kostnadsramar som förordats i propositionen, dels till Byggnadsarbeten för polisväsendet för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Motioner

I motion 1984/85:316 av Kenth Skårvik (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om nödvändigheten av att ett nytt polishus i Uddevalla snarast projekteras och att byggandet prioriteras.

I motion 1984/85:581 av Elving Andersson (c) och Kjell Mattsson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om angelägenheten av att ett nytt polishus och allmänt häfte i Uddevalla projekteras och genomförs snarast möjligt.

I motion 1984/85:688 av Lennart Andersson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om nödvändigheten av att vidta åtgärder för att skapa ändamålsenliga polislokaler inom de i motionen angivna polisdistrikten i Stockholms län.

De orter som avses i motionen är Huddinge, Handen, Södertälje, Solna och Nacka.

I motion 1984/85:964 av Arne Fransson (c) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna nödvändigheten av att byggandet av polishus i Vetlanda snarast kan förverkligas.

I motion 1984/85:1159 hemställs – under hänvisning till motion 1984/85:1157 – att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett nytt polishus i Malmö.

I motion 1984/85:1242 av Anita Persson (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av nya förvaltningslokaler för polismyndigheten i Nyköping.

Utskottet

Regeringens förslag under förevarande punkt innebär bl. a. att 10 milj. kr. får disponeras under budgetåret 1985/86 för inlösen av polishus som har uppförts efter kommunala och enskilda åtaganden, att kostnadsramarna för pågående byggnadsprojekt ändras på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna samt att kostnadsramar förs upp i investeringsplanen och medel beräknas bl. a. för förvaltningsbyggnader i Lidingö (nybyggnad) och Årjäng (om- och tillbyggnad).

Enligt anslagsberäkningen i propositionen uppgår den beräknade medelsförbrukningen under anslaget till 97,5 milj. kr. för budgetåret 1984/85 och till 50 milj. kr. för budgetåret 1985/86, eller för tvåårsperioden tillhoppa 147,5 milj. kr.

Motionsvägen förs fram önskemål om ny- eller ombyggnad av polishus i Uddevalla (motionerna 316 och 581), Huddinge (motion 688), Handen (motion 688), Södertälje (motion 688), Solna (motion 688, ombyggnad), Nacka (motion 688), Vetlanda (motion 964), Malmö (motion 1159) och Nyköping (motion 1242). Yrkandena motiveras framför allt med att nuvarande lokaler är otillfredsställande både från personalens synpunkt och för den allmänhet som kommer i kontakt med dem. I flera motioner framhålls den besvärande bristen på häktes- och arrestplatser. Allmänt åberopas också sysselsättningspolitiska skäl för yrkandena.

Utskottet vill instämma i motionärernas uppfattning att det beträffande de berörda orterna föreligger behov av nya eller renoverade lokaler för polisen, en tanke som utskottet för övrigt uttryckt tidigare när det gäller Uddevalla, Handen, Södertälje, Solna, Malmö och Nyköping (JuU 1982/83:20 och JuU 1983/84:22). Detsamma gäller emellertid också beträffande ett antal andra orter i landet, och det är inte möjligt för utskottet att prioritera ett eller flera projekt framför andra angelägna sådana. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndigande och medelsanvisning.

Utskottet hemställer

1. beträffande *nybyggnad av polishus i Uddevalla*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:316 och 1984/85:581,
2. beträffande *nybyggnad av polishus i Huddinge*
att riksdagen avslår motion 1984/85:688 i denna del,
3. beträffande *nybyggnad av polishus i Handen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:688 i denna del,

4. beträffande *nybyggnad av polishus i Södertälje*
att riksdagen avslår motion 1984/85:688 i denna del,
5. beträffande *ombyggnad av polishus i Solna*
att riksdagen avslår motion 1984/85:688 i denna del,
6. beträffande *nybyggnad av polishus i Nacka*
att riksdagen avslår motion 1984/85:688 i denna del,
7. beträffande *nybyggnad av polishus i Vetlanda*
att riksdagen avslår motion 1984/85:964,
8. beträffande *nybyggnad av polishus i Malmö*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1159,
9. beträffande *nybyggnad av polishus i Nyköping*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1242,
10. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om byggnadsarbeten för polisväsendet inom de kostnadsramar som har förordats i propositionen,
11. beträffande *medelsberäkningen*
att riksdagen till *Byggnadsarbeten för polisväsendet* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 16 april 1985

På justitieutskottets vägnar

LENNART BLOM

Närvarande: Lennart Blom (m), Lisa Mattson (s), Karin Söder (c), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Arne Svensson (m), Ulla-Britt Åbark (s), Lars-Erik Lövdén (s), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp), Hans Göran Franck (s), Birthe Sörestedt (s) och Elving Andersson (c).

Reservationer

1. Medelsberäkning och antagning av polisaspiranter (punkt 1, mom. 1)

Lennart Blom (m), Björn Körlof (m), Arne Svensson (m), Sven Munke (m) och Hans Petersson i Röstånga (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "När det gäller" och slutar med "yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Som tidigare har nämnts angav chefen för justitiedepartementet i förra årets budgetproposition att han bedömde att antalet polisaspiranter kunde begränsas till 200 för budgetåret 1984/85 och de två därpå följande budgetåren. Utskottet byggde sina ställningstaganden i ärendet för innevarande budgetår härpå. Enligt utskottets mening har det inte kommit fram

något som visar att bedömningen från förra året bör frångås, utan det är tvärtom synnerligen angeläget att antagningen ligger kvar på denna nivå. Det är nämligen av stor betydelse för verksamheten vid polishögskolan att utbildningen kan planläggas för längre tidsperioder än ett år och att elevantagningen sker någorlunda jämnt över åren. En sänkning av antalet aspiranter kan äventyra kvaliteten och kontinuiteten och blir därigenom ett hot mot högskolans framtida kompetens. Det finns ytterligare skäl för att behålla antagningen på den nivå riksdagen fastslog förra året. Utskottet vill här särskilt peka på att rikspolisstyrelsens prognoser tyder på att drygt 400 polismän kommer att avgå under varje år t. o. m. år 1988. Mot denna bakgrund finns det fog för att befara att den begränsade aspirantantagning som regeringen förespråkar på sikt leder till en besvärande obalans. Utskottets slutsats är att – som förespråkas i motionerna 1240, 1244 och 2395 och i linje med övriga här aktuella motioner – aspirantantagningen bör fastställas till 200 för nästa budgetår. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Kostnaden för den ytterligare antagning av aspiranter som utskottet förespråkar kan uppskattas till 7 milj. kr. och anslaget till rikspolisstyrelsen bör ökas med detta belopp.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Vad departementschefen" och som slutar med "till medelsanvisning" bort ha följande lydelse:

Vad departementschefen anför under detta anslag föranleder – utöver vad som har sagts i det föregående – inget särskilt uttalande från utskottets sida.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande medelsberäkning och antagning av polisaspiranter*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:965 i denna del, motion 1984/85:1240 i denna del (yrkande 1), motion 1984/85:1244 i denna del (yrkande 1), motion 1984/85:1652 i denna del (yrkandena 3 och 4), motion 1984/85:2395 i denna del (yrkande 1) och regeringens förslag
 - a. som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om antagning av polisaspiranter,
 - b. till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 565 468 000 kr.

2. Medelsberäkning och antagning av polisaspiranter (punkt 1, mom. 1)

Karin Söder (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "När det gäller" och slutar med "yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Som skäl för att begränsa aspirantantagningen till 150 för nästa budgetår åberopar departementschefen det förbättrade personalläget. Enligt utskottets mening bygger hans ställningstagande på en felsyn. Som anförs i motion

1652 saknar de färdigutbildade poliserna förvisso inte arbetsuppgifter utan tjänstgör inom polisväsendet då ordinarie befattningshavare av olika skäl är förhindrade.

Utskottet anser vidare att man måste lägga ett mera långsiktigt perspektiv på denna fråga. I rikspolisstyrelsens anslagsframställning föreslås att 460 aspiranter skall antas årligen för budgetåren 1985/86–1987/88. Ett viktigt skäl härför är att den årliga avgången av polismän under perioden beräknas överstiga 400 per år. Mot bakgrund av denna prognos gör utskottet den bedömningen att regeringens förslag innebär att man skapar ett uppdämt behov av nyrekrytering, och utskottet anser att det är felaktigt att skjuta nödvändig utbildning på framtiden.

Utskottet anser vidare att regeringens förslag medför risk för en minskning av polisens övervakande insatser.

Vid en sammanvägning blir utskottets slutsats att 300 polisaspiranter bör antas nästa budgetår. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Kostnaden för den ökning av antalet utbildningsplatser som utskottet nu förordat kan uppskattas till 15 milj. kr. Anslaget till rikspolisstyrelsen bör ökas med detta belopp.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Vad departementschefen" och som slutar med "till medelsanvisning" bort ha följande lydelse:

Vad departementschefen anför under detta anslag föranleder – utöver vad som har sagts i det föregående – inget särskilt uttalande från riksdagens sida.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *medelsberäkning och antagning av polisaspiranter*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:965 i denna del, motion 1984/85:1240 i denna del (yrkande 1), motion 1984/85:1244 i denna del (yrkande 1), motion 1984/85:1652 i denna del (yrkandena 3 och 4), motion 1984/85:2395 i denna del (yrkande 1) och regeringens förslag

a. som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om antagning av polisaspiranter,

b. till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 573 468 000 kr.

3. Utbildningsplan (punkt 1, mom. 2)

Karin Söder (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "När frågan nu" och som slutar med "(yrkande 5)" bort ha följande lydelse:

När frågan nu återkommer vidhåller utskottet uppfattningen om betydelsen av att verksamheten vid polishögskolan kan planläggas för längre tidsperioder än ett år och att elevantagningen sker någorlunda jämnt över

åren. Saken har enligt utskottets mening så stor betydelse för rekryteringsarbetet och polisverksamheten i stort att regeringen under nästa budgetår i linje med vad som förordas i motion 1652 bör upprätta en plan för polisutbildningens dimensionering inför den kommande femårsperioden. Planen bör underställas riksdagens prövning i lämpligt sammanhang. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *utbildningsplan*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1652 i denna del (yrkande 5) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta avseende.

4. Avveckling av ABAB:s tunnelbaneövervakning (punkt 4, mom. 4)

Hans Petersson i Röstånga (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet vill" och som slutar med "utan bifall" bort ha följande lydelse:

En förutsättning för att allmänhetens förtroende för polisen skall kunna upprätthållas är att polisens generella ansvar för ordning och säkerhet inte sätts i fråga. Givetvis kan vissa bevakningsuppgifter utföras av andra än polismän utan att det föreligger någon fara i detta hänseende. Och omständigheterna kan i vissa fall vara sådana att bevakningsuppgifter som annars skulle utföras av polisen måste överlätas på andra.

Den som utför bevakningsuppgifter inom områden som fortlöpande frekventeras av allmänheten ställs ofta inför svåra och grannliga uppgifter. Medborgarna kan med rätta ställa krav på att de löses på ett kvalificerat sätt. Det är ingen tvekan om att det endast är polismän som har en sådan utbildning att de kan göra det.

När ABAB fick i uppgift att – som ett komplement till polisen – utföra vissa bevakningsuppgifter i tunnelbanan var omständigheterna speciella. Det rådde nämligen en stor brist på poliser i Stockholm. Nu är läget det motsatta och tillgången på poliser är mycket god.

Av vad som nu har sagts framgår att det finns starka principiella skäl för att bevakningen i tunnelbanan genom ABAB:s försorg skall upphöra omedelbart. Finns det då något skäl mot detta?

Departementschefen anför att han inte anser att det är möjligt att nu ersätta de insatser som görs genom ordningsvakter från ABAB med polispersonal. Utskottet nödgas konstatera att han inte anför varför det inte är möjligt och utskottets slutsats är att det inte har kommit fram något som talar för att den nuvarande ordningen bör behållas. Utskottet anser således – i enlighet med vad som föreslås i motion 1244 – att man omedelbart bör påbörja en avveckling av ABAB:s engagemang i tunnelbanan. Senast budgetåret 1986/87 bör polisen ha tagit över alla bevakningsuppgifter som

ABAB i dag utför där. En följd av detta bör bli att inte obetydliga besparingar uppstår. De medel som således kan frigöras bör satsas på en ökad antagning av aspiranter till polisutbildningen. Anslaget till rikspolisstyrelsen kan således ökas utan att det uppkommer någon ökad belastning på budgeten till polisväsendet.

Vad utskottet nu har anfört med anledning av motion 1244 i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande avveckling av ABAB:s tunnelbaneövervakning*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1244 i denna del (yrkande 2) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta avseende.

5. ABAB:s prissättning m. m. (punkt 4, mom. 5)

Karin Söder (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet har" och som slutar med "motion 2394" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte är rimligt att ABAB:s monopolskyddade verksamhet subventionerar annan verksamhet som ABAB bedriver. Utskottet anser vidare att det måste ankomma på regeringen att vidta åtgärder för att få till stånd en ändring på detta förhållande. Som föreslås i motionen bör ABAB för nästa budgetår tilldelas medel för bevakning av tunnelbana, ambassader m. m. som nominellt svarar mot det belopp som ställdes till företagets förfogande för innevarande budgetår. Detta innebär att ett belopp i storleksordningen 7-8 milj. kr. frigörs. Dessa medel bör användas för att inrätta maximalt 30 nya polistjänster i Stockholms län.

Vad utskottet nu med anledning av motion 2394 anfört om ABAB:s prissättning och inrättande av nya tjänster för polismän bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande ABAB:s prissättning m. m.*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2394 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta avseende.

6. Förändring av vissa polistjänster (punkt 4, mom. 6)

Karin Söder (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion 1651" bort ha följande lydelse:

De skäl som sålunda föreligger för en ändring i det berörda hänscendet anser utskottet ha fått ökad aktualitet till följd av polisreformen. Det är därför angeläget att regeringen beslutar om en sådan omvandling av inspektörstjänster till kommissarietjänster som rikspolisstyrelsen föreslagit och som förespråkas i motionerna.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 1240 i här behandlad del och motion 1651 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande förändring av vissa polistjänster*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1240 i denna del (yrkande 2) och motion 1984/85:1651 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänscende.

7. Förbud för enskilda mot organiserad verksamhet mot brott (punkt 4, mom. 11)

Lennart Blom (m), Björn Körlof (m), Arne Svensson (m) och Sven Munke (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 25 med "Med anledning" och slutar på s. 26 med "till motionen" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till det anförda vill utskottet framhålla att enskildas verksamhet på det brottsförebyggande området således många gånger kan uppfattas som klart godtagbar och i överensstämmelse med allmän rättsuppfattning. Det kan knappast resas några invändningar mot att enskilda t. ex. ägnar sig åt att – såsom sker – bevaka fridlysta fågelarters häckningsplatser i syfte att uppdaga försök till boplundring. Det kan enligt utskottets uppfattning inte heller riktas någon kritik mot att på en arbetsplats de anställda eller deras fackliga företrädare verkar aktivt för att uppdaga eller förhindra t. ex. brott mot arbetsmiljöbestämmelserna; ett förfarande som för övrigt har stöd i lagstiftningen om arbetsmiljön. Detsamma gäller enligt utskottets mening även en näringsidkare som vidtar samlade åtgärder för att förhindra t. ex. tillgreppsbrott i verksamheten. Inte heller i övrigt kan det inge några betänkligheter att enskilda vidtar åtgärder i syfte att uppdaga eller förhindra kriminalitet så länge detta sker enligt åsämjande eller eljest inom ramen för rättsordningen.

I viss anslutning till tankarna i motionen vill utskottet emellertid samtidigt understryka att vad som här sagts om enskildas engagemang på det brottsförebyggande området givetvis har sina begränsningar. Sådana avarter på området som brukar gå under beteckningen medborgargården och som vi förskonats från här i landet är inte förenliga med grundsatsen att det primärt tillkommer myndigheterna att bekämpa brottsligheten; det handlar ju här om grupper av enskilda som i organiserade former mer eller mindre handgripligt tar "lagen i egna händer". Även i andra fall kan det finnas anledning att ta avstånd från företeelser som innebär att enskilda eller

grupper av enskilda ägnar sig åt sådan verksamhet som syftar till att förhindra eller uppdaga brottslighet och som det måste ankomma på myndighet att utföra.

Utskottet vill med anledning av motionen också varna för en utveckling som innebär att grupper av enskilda tar på sig sådana brottsförebyggande uppgifter eller sådana uppgifter med avseende på normbildning och kontroll som i ett rättssamhälle bör vara förbehållna främst rättsväsendets myndigheter. En sådan utveckling skulle allvarligt äventyra rättssäkerheten för dem som utsätts för de enskildas aktioner. En mera utvecklad och frekvent privatjustis av detta slag skulle för övrigt innebära ett allvarligt orosmoment och leda till konflikter med de samhällsorgan vars uppgifter är att sörja för upprätthållande av lag och ordning. En annan fara som bör nämnas i sammanhanget är att enskilda eller grupper av enskilda – under sken av att vilja motverka illojala förfaranden som kan vålla dem skada – vidtar åtgärder som i själva verket syftar till att tillgodose andra, i sammanhanget ovidkommande intressen. Enligt utskottets mening kan det således inte anses förenligt med rättsordningen att t.ex. en facklig organisation utnyttjar situationen till att främja egna fackliga intressen.

Enligt utskottets mening är det angeläget att hithörande frågor ägnas uppmärksamhet. Ansvaret härför måste närmast åvila regeringen, som – om utvecklingen så påkallar – också bör vidta de åtgärder som situationen kräver.

Vad utskottet sålunda med anledning av motion 1239 nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *förbud för enskilda mot organiserad verksamhet mot brott*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1239 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

Särskilt yttrande

Industrispionage (punkt 2, mom. 2)

Lennart Blom (m), Björn Körlof (m), Arne Svensson (m) och Sven Munke (m) anför:

Utan tvekan är det ökande industrispionaget en så allvarlig fråga att skäl funnits att snabbt söka förhindra denna brottslighet. Förslagen från utredningen om skydd för företagshemligheter bereds emellertid nu i regeringskansliet med sikte på att en lagrådsremiss skall föreligga till nästa riksmöte. Mot denna bakgrund ter det sig rimligt att avvakta resultatet av detta arbete och vi avstår därför nu från att yrka bifall till vårt motionskrav om åtgärder för att motverka industrispionage.

Innehållsförteckning	Sid.
Rikspolisstyrelsen	1
Motioner	1
Utskottet	2
Inledning	2
Antagning av polisaspiranter	2
Övrigt	4
Utskottets hemställan	4
Polisverksamheten rörande brott mot rikets säkerhet m. m.	4
Motioner	4
Utskottet	5
Medelsberäkningen	5
Industrispionage	5
Personalkontrollkungörelsen	6
Utskottets hemställan	6
Statens kriminaltekniska laboratorium	6
Lokala polisorganisationen	7
Motioner	7
Utskottet	8
Inledning	8
Riktlinjer för resursanvändningen	9
Medelsberäkningen m. m.	10
Polismanstjänster i Malmö	13
Tunnelbaneövervakningen i Stockholm	13
Förändring av vissa polistjänster	16
Kvarterspoliser	17
Anmälningar mot polismän	18
Våld mot tjänsteman	19
Langning	22
Förbud för enskilda mot organiserad verksamhet mot brott	24
Förundersökningskungörelsen	26
Utskottets hemställan	27
Utrustning m. m. för polisväsendet	27
Motion	27
Utskottet	28
Underhåll och drift av motorfordon m. m.	29
Gemensam kontorsdrift m. m. inom kvarteret Kronoberg	29
Diverse utgifter	29
Byggnadsarbeten för polisväsendet	29
Motioner	29
Utskottet	30
Reservationer	31
1. Medelsberäkning och antagning av polisaspiranter (punkt 1, mom. 1) (m, fp)	31

2. Medelsberäkning och antagning av polisaspiranter (punkt 1, mom. 1) (c)	32
3. Utbildningsplan (punkt 1, mom. 2) (c)	33
4. Avveckling av ABAB:s tunnelbaneövervakning (punkt 4, mom. 4) (fp)	34
5. ABAB:s prissättning m. m. (punkt 4, mom. 5) (c)	35
6. Förändring av vissa polistjänster (punkt 4, mom. 6) (c)	35
7. Förbud för enskilda mot organiserad verksamhet mot brott (punkt 4, mom. 11) (m)	36
Särskilt yttrande	37
Industrispionage (punkt 2, mom. 2) (m)	37

